

Konference Válka a film

Projekt Film a dějiny

5. prosince 2018, Praha

Aktuální fáze projektu *Film a dějiny* se soustředí na vztah války a filmu, primárně pak na válečnou propagandu šířenou prostřednictvím filmu/televize (a dalších kulturních forem). V době války přechází politická propaganda do koncentrovanějšího, agresivnějšího módu, akcelerujícího oba základní postupy, stmelující mýtus a označení nepřítele, za účelem dosažení co nejefektivnějšího mobilizačního efektu.

Snaha o manipulaci prostřednictvím audiovizuálních masmédií byla vlastní nejen totalitním (autoritativním) režimům, ale i liberálním demokraciím – zvláště ve válečných obdobích. Nemluvě o problému, který představuje (filmová, audiovizuální) propaganda dnes – pracující také (a ovšem nejen) s obrazy minulosti, s obrazy tradičních nepřátel.

Konference by měla přispět ke zmapování aktuálního stavu výzkumu v dané oblasti a pokusit se o (dílčí) analýzu problému. Na Západě se jedná o dlouhodobě zkoumané téma, přinejmenším od 70. let 20. století (Marc Ferro, Richard Taylor ad.). U nás je k dispozici sborník KLIMEŠ, Ivan – WIENDL, Jan (eds.), *Kultura a totalita 2. Válka* (2014), a překlad eseje Paula Virilia *Válka a film. Logistika vnímání* (2007). V roce 2016 byla přeložena sice již starší, „průkopnická“, ale stále cenná Taylorova monografie *Filmová propaganda. Sovětské Rusko a nacistické Německo. Ze zahraniční literatury lze zmínit především práci Jamese Chapmana *The British at War. Cinema, State, and Propaganda, 1939–1945*. I. B. Tauris, London 2011 (první vydání 1998), zaměřenou na téma britské filmové propagandy za 2. světové války.*

Česká (slovenská) kulturní, politická a válečná zkušenost (1939–45) je ovšem jiná než ta britská či americká, takže ani zahraniční badatelské vzory nelze přenášet automaticky. Téma „protektorát a film“ zahrnuje specifika dobové kinematografie, resp. kulturní politiky, včetně propagandy, kolaborace atd. Další kapitoly představují hrané filmy o protektorátu (Slovenském státu).

K tématu „válka a film“ či „protektorát a film“ je u nás zatím k dispozici jen několik málo publikací (viz níže). Za takové situace se adekvátním postupem jeví být zkoumání terénu/tématu prostřednictvím případových studií (zastřešených samozřejmě pokusem o syntetizující vyhodnocení získaných poznatků). Kromě šířeji pojatého „sondování“ (*Film a dějiny 8. Válka*) bude výstupem detailní analýza konkrétního filmového titulu (*Atentát*, r. J. Sequens, 1964). V tom spočívá smysl dvou edičních řad, I/ „Film a dějiny“ a II/ „České kino“. (Premiérové užití daného modelu: I/ *Film a dějiny 7. Propaganda* a II/ *Král Šumavy: komunistický thriller*)

Tematické mantinely jsou nastaveny široce, obecně, ovšem přece jen se zaměřením na 2. světovou válku (protektorát) a (částečně i) na studenou válku. Ačkoli vztahu studené války a filmu, a to na obou stranách železné opony (komparace), by se měla věnovat některá z dalších fází projektu. **To, co nás na aktuálně chystané fázi („válka a film“) zajímá v první řadě, je válečná propaganda.**

Další náměty: Specifičnost/atraktivita válečného filmu (příbuznost s katastrofickým filmem, uplatnění škály audio-vizuálních efektů). Otázka autentičnosti válečného zpravodajství vzhledem k užitým inscenačním postupům atd.

Vybraná bibliografie k tématu:

BUFFET, Cyril (ed.): *Cinema in the Cold War. Political Projections*. Routledge, London 2016.

DOHERTY, Thomas: *Projections of War. Hollywood, American Culture and World War II*. Columbia University Press, New York 1999.

CHAMBERS, John – CULBERT, David (eds.): *World War II. Film and History*. Oxford University Press, Oxford – New York 1996.

CHAPMAN, James: *The British at War. Cinema, State, and Propaganda, 1939–1945*. I. B. Tauris, London 2011.

REICHEL, Peter: *Svůdný klam Třetí říše. Násilná a fascinující tvář fašismu*. Argo, Praha 2004.

TAYLOR, Richard: *Filmová propaganda. Sovětské Rusko a nacistické Německo*. Academia, Praha 2016.

VIRILIO, Paul: *Válka a film. Logistika vnímání*. Pavel Mervart. Červený Kostelec 2007.

WELCH, David: *Propaganda and the German Cinema 1933–1945*. I. B. Tauris, London – New York 2001.

WELZER, Harald – MOLLER, Sabine – TSCHUGGNALL, Karoline: „*Můj děda nebyl nácek*“. *Nacismus a holocaust v rodinné paměti*. Argo, Praha 2010.

DOLEŽAL, Jiří: *Česká kultura za protektorátu. Školství, písemnictví, kinematografie*. Národní filmový archiv, Praha 1996.

DVOŘÁKOVÁ, Tereza (mit einem Beitrag von KLIMEŠ, Ivan): *Prag-Film AG 1941–1945. Im Spannungsfeld zwischen Protektorats- und Reichskinematografie*. Richard Boorberg Verlag, München 2008.

KAŠPAR, Lukáš: *Český film a filmaři za protektorátu. Propaganda, kolaborace, rezistence*. Libri, Praha 2007. (S těmito výhradami: <http://old.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0804-133-139.pdf#page=5>.)

KLIMEŠ, Ivan – WIENDL, Jan (eds.), *Kultura a totalita 2. Válka*. FFUK, Praha 2014.

MOHN, Volker: *Nacistická kulturní politika v Protektorátu. Koncepce, praxe a reakce české strany*. Prostor, Praha 2018.

Termín pro podávání přihlášek (uzávěrka programu): 10. listopadu 2018

Kontaktní adresa pro zaslání přihlášek spolu s abstrakty příspěvků: petr.kopal@ustrcr.cz